

Oslo

**Handlingsplan nr. 2
Oslo kommunes rusinstitusjoner
2026-2027.
Byrådssak 1049/26**

Innhold

1	Bakgrunn.....	3
2	Prosess	4
3	Innledning	4
3.1	Målsetting.....	4
3.2	Andre planer på området.....	4
4	Situasjonsbeskrivelse	5
4.1	Tjenesteutviklingen	5
4.2	Tilgang til egnede boliger/boligløsninger i bydelene.....	5
4.3	Bydelenes etterspørsel av rusinstitusjonsplasser og institusjonenes belegg.....	6
4.4	Hvordan Velferdsetaten kompetanse kan anvendes i bydelene	6
4.5	Bygningsmessig standard, driftsmessige forhold og HMS	7
5	Tiltak	7

1 Bakgrunn

Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027 er forankret i byrådets russtrategi fra 2018 og i byrådets Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021-2030. Både russtrategien og temaplanen er behandlet av bystyret. Temaplanen redegjør for omstillinger og utvikling for rusinstitusjonsplassene i perioden. Noen typer plasser vil reduseres mens andre økes. Omstillingene fram til 2030 berører både kommunale og ideelle aktører, samt alle typer tjenestekategorier.

Med utgangspunkt i Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021–2030 utarbeider og fastsetter byrådet toårige handlingsplaner som beskriver konkrete endringer i/mellom tjenestekategorier, budsjettmessige konsekvenser, bemanningsbehov, kompetansesammensetning, utlysning av mulig konkurranser, eller bruk av opsjoner, i perioden. Bystyret har lagt til grunn at byrådet baserer handlingsplanene på en helhetlig vurdering av disse forholdene:

- tjenesteutviklingen og tilgangen til egnede boliger/boligløsninger i bydelene.
- bydelenes etterspørsel av rusinstitusjonsplasser og institusjonenes belegg.
- hvordan Velferdsetatens kompetanse kan anvendes i bydelene.
- bygningsmessig standard, hvilke bygg som er egnet/ikke egnet for institusjonsdrift.
- driftsmessige/sikkerhetsmessige forhold.
- risikovurderinger, herunder helse-, miljø- og sikkerhet.

Byrådet vedtok 16. oktober 2025 Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027. Planen har ikke gitt den forventede effekten. Utfordringsbildet er:

- Det er fortsatt behov for økt grunnbemanning og HMS-tilpasninger ved flere rusinstitusjoner.
- Bydelene etterspør i liten grad rusfrie plasser, med unntak av rusfrie utrednings- og videreformidlingsplasser.
- Kommunale rusinstitusjoner har lavere belegg enn forutsatt i bystyrets budsjettvedtak, med påfølgende mindreinntekt for Velferdsetaten. Mindreinntekten i 2025 var kr. 13,4 mill.
- Bygg som er uegnet til institusjonsdrift jf. vurderinger av Oslobygg KF.

Byrådet vurderer derfor at det er behov for ytterligere omstillinger, og foreslår å forsere og gjennomføre tiltak som forbedrer situasjonen både for beboere og medarbeidere. Byrådets mål med Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027 er å styrke kvaliteten og omstille tilbudet til hva det er behov for blant brukergruppen.

Omstillingene er i tråd med bystyrets verbalvedtak H51 om rusinstitusjonsplasser, som ble vedtatt under budsjettbehandlingen for 2023.

2 Prosess

Ved utarbeidelsen av Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021–2030 ble det gjennomført en omfattende ekstern høring. Alle høringsinnspillene ble vurdert. Velferdsetaten har senere gjennomført en bredt anlagt og involverende prosess, med deltakere fra bydelene, ledere og ansatte i kommunale rusinstitusjoner, ideelle aktører, bruker- og pårørendeorganisasjoner og ansattes representanter med hensyn til omstillinger.

Velferdsetaten leverte i mai 2025 forslag til Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027. Forslagene var risikovurdert, og bygget på oppdatert informasjon om de forholdene bystyret har fastsatt. Også handlingsplan nr. 2 har dette forslaget som utgangspunkt, samt Velferdsetatens forslag til budsjett for økonomiplanperioden 2025-2028 og etatens reviderte og oppdaterte forslag til omstillinger i rusinstitusjonene fra mars 2026.

Ansattes hovedorganisasjoner har vært involvert i prosessen med utarbeidelsen av Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027 gjennom orientering/informasjon og drøfting i partssammensatte fora. Sentralt hovedverneombud er tatt med på råd.

3 Innledning

3.1 Målsetting

Bystyret vedtok 21. april 2021 sak 90/21 byrådssak 226/20 *Institusjonsplass til rett tid og rett sted – Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021–2030*. Temaplanens mål er at:

- Antall rusinstitusjonsplasser skal understøtte bydelenes tiltakskjede, imøtekomme bydelenes etterspørsel og at somatiske, psykiske og rusrelaterte helseforhold og funksjonsnivå i større grad ses under ett.
- Plass i rusinstitusjon skal bidra til å nå individuelle målsettinger for endrings- og mestringsarbeid og til økt livskvalitet.
- Omstillingene skal bidra til effektiv bruk av kommunens ressurser.
- Medarbeidere som blir berørt av omstillingene skal ha ryddige og gode arbeidsforhold, og få brukt sin kompetanse.

3.2 Andre planer på området

- Byrådssak 158/18 Byrådets strategi for rusfeltet i Oslo
- Byrådssak 266/19 Strategi for å styrke de ideelle aktørenes posisjon i Oslo kommunes velferdstjenester
- Byrådssak 226/20 Institusjonsplass til rett tid og rett sted – Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021-2030
- Byrådssak 1117/21 Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2022-2023

- Byrådssak 1096/23 Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2024-2025
- Byrådssak 1075/25 Handlingsplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027
- Overordnet standard for tjenester i hjemmet (2019)
- Oslostandard for pårørendesamarbeid (2020)
- Oslostandard for rusfaglig arbeid (2021, revideres i 2026)
- Oslostandard for bomiljø i kommunale boliger (2022)
- Oslostandard for booppfølging (2023)

4 Situasjonsbeskrivelse

4.1 Tjenesteutviklingen

Bydelene har i perioden 2016 fått bevilget særskilte midler til styrket rusomsorg og desentraliserte tjenester, i tillegg til booppfølging og boligtiltak til sårbare grupper. Disse midlene videreføres også i 2026. Fra 2019/2020 ble 139 mill. omfordelt fra Velferdsetaten til bydelene som følge av endringer i bydelsbetalingen for rusinstitusjonsplasser.

Dette har bidratt til at bydelene har kunnet bygge opp og utvide sine tjenester. Hver bydel har utarbeidet ruspolitiske handlingsplaner, hvor lokale tiltak er beskrevet.

Samarbeidet om de gjensidige forpliktelsene mellom bydelene og Velferdsetaten på rusfeltet ble styrket gjennom Program for rusfeltet i Oslo 2020-2024 (PRIOslo), blant annet gjennom beskrivelse av de ulike virksomhetenes ansvar for tiltak i den helhetlige tiltakskjeden for personer med rusproblemer. Oslostandard for rusfaglig arbeid vil bli revidert i løpet av 2026.

4.2 Tilgang til egnede boliger/boligløsninger i bydelene

Bydelene har bygget opp varierte og flere tjenestetilbud til målgruppen. Tilgangen til boliger er utfordrende. Bydelene har gitt tilbakemelding om at det er et stort behov for kommunale utleieboliger og samlokaliserte boliger med bemanning i egnede bomiljø.

Gjennom Temaplan for Oslo kommunes behov for kommunale boliger 2024–2033 vil byrådet bidra til flere boliger for vanskeligstilte gjennom kjøp av boliger i markedet og bygging av boliger som ikke kan fremskaffes i markedet. Videre vil byrådet bidra til gode leiealternativer til kommunalt eide leieboliger, for eksempel gjennom tilvisningsavtaler.

Med hensyn til bydelenes prioriteringer av tildeling av kommunale boliger og som kan ha konsekvenser for ulike grupper, har Forskrift om tildeling av kommunal bolig bestemmelser om hvordan bydelene skal prioritere mellom ulike utsatte grupper.

I revidert budsjett for 2024 vedtok Bystyret forslaget fra Byrådet om 300 mill. til kjøp av boliger til vanskeligstilte, samt 74,5 mill. til etablering av boliger til personer med rus- og psykiske

helseproblemer. Gjennomførte tiltak i tidligere handlingsplaner har medvirket til at 60 boliger er overført fra Velferdsetaten til Boligbygg Oslo KF, og som nå kan disponeres på en mer effektiv måte for bydelene.

I økonomiplanperioden 2025-2028 bevilget bystyret 246 mill. til investeringer for samlokaliserte boliger til personer med samtidige rus- og psykiske helseproblemer.

4.3 Bydelenes etterspørsel av rusinstitusjonsplasser og institusjonenes belegg

Det er bydelene som etter helse- og omsorgstjenesteloven fatter enkeltvedtak om plass i rusinstitusjon. Det er faglige forhold, individuelle vurderinger og brukarmedvirkning som bestemmer valg av tiltak.

Redusert etterspørsel etter rusinstitusjonsplasser er en ønsket utvikling og i tråd med byrådets russtrategi. Personer med rusproblemer skal få en systematisk oppfølging som legger til rette for endrings- og mestringsarbeid i bydelen de bor i, og hvor plass i rusinstitusjon kan inngå som ett av flere tiltak ut fra den enkeltes behov og funksjonsnivå.

Bydelene har over lengre tid i liten grad etterspurt rusfrie omsorgsplasser, slik som tilbys ved Syningom omsorgssenter i Nord-Odal. Etterspørselen er fortsatt fallende. Verken avviklingen av Vestli ressurscenter, og å ikke utløse opsjon ved Stiftelsen Fredheim, fra begynnelsen av 2026 har endret dette forholdet, eller hatt betydning for etterspørsel og bruk av rusfrie omsorgsplasser. Etterspørselen etter rusfrie utrednings- og videreformidlingsplasser (Holmen, driftet av Kirkens bymisjon) er derimot tilfredsstillende.

I 2025 hadde 1 044 personer opphold i rusinstitusjon. Det er en nedgang fra 2024, da antallet var 1 250 personer. Kommunale rusinstitusjonsplasser hadde i 2025 generelt noe lavere belegg enn forutsatt i budsjettet. Beleggsprosenten samlet for rusinstitusjonene i VEL i 2025 var 86 prosent, en nedgang fra 87 prosent i 2024. Mindreinntektene for Velferdsetaten i 2025 ble på om lag 14 mill.

Beleggsprosenten ved Syningom omsorgssenter har i 2025 og hittil i 2026 vært på kun 50 prosent. Bystyrets krav er 92 prosent. Det lave belegget fører til vesentlig inntektssvikt fra bydelsbetaling for Velferdsetaten.

4.4 Hvordan Velferdsetaten kompetanse kan anvendes i bydelene

Velferdsetaten har i oppdrag å bistå bydelene med å ta i bruk Oslostandard for rusfaglig arbeid. Dette arbeidet pågår som planlagt. Oslostandard for bomiljøarbeid og Oslostandard for booppfølging i kommunale boliger gir faglige føringer fra byrådet til bydelene som bidrar til mer likeverdige tjenester og bedre kvalitet.

PRIOslo bidro til bydelenes arbeid med å videreutvikle individuelt tilpassede tjenester til personer med rusproblemer, og til prosesser med fremskaffelse av boliger/boligløsninger i

velfungerende bomiljø. Gjennom PRIOslo ble det blant annet utarbeidet en beskrivelse av Velferdsetatens ansvar for tiltak i den helhetlige tiltakskjeden i bydelene for personer med rusproblemer. Kompetansesenter rus Oslo i Velferdsetaten tilbyr en rekke relevante kurs/opplæring for medarbeidere i bydelene.

4.5 Bygningsmessig standard, driftsmessige forhold og HMS

Oslobygg Oslo KF har i 2025 på oppdrag fra Velferdsetaten gjennomgått etatens bygningsmasse. Flere institusjoner har betydelige vedlikeholdsbehov. For Syningom omsorgssenter gjelder at eiendomsmassen er lite egnet for tilpasning til fremtidens tjenestetilbud, og det er særlig kostnadskrevende med drift og vedlikehold på grunn av beliggenheten. I tillegg er det utfordringer med vann og avløp.

Arbeidstilsynet har de siste årene vært involvert i flere tilsyn i Velferdsetaten, hvor det fremkommer vurderinger knyttet til lav bemanningsfaktor og behov for endret kompetansesammensetning i relasjon til institusjonens mandat og beboernes problemomfang og funksjonsnivå.

Det er dokumentert HMS-utfordringer ved flere rusinstitusjoner. Disse håndteres av ledelse, tillitsvalgte og verneombud i Velferdsetaten i samarbeid med Arbeidstilsynet og byrådsavdelingen. Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027 styrker derfor grunnbemanningen ved enkelte rusinstitusjoner innenfor vedtatt budsjett.

5 Tiltak

Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026–2027 gjennomføres i tråd med bystyrets vedtak av 21. april 2021 sak 90/21 byrådssak 226/20 Institusjonsplass til rett tid og rett sted – Temaplan for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2021–2030.

Tiltakene skal bidra til effektiv bruk av kommunens ressurser, styrke kvaliteten og omstille tilbudet til hva det er behov for blant brukergruppen, samt ivareta arbeidsmiljømessige forhold. Budsjettmessige konsekvenser av handlingsplanen er innarbeidet i vedtatt økonomiplan for 2025-2028.

Etter en samlet vurdering av de forholdene som bystyret har bedt byrådet om å legge til grunn for omstillinger i handlingsplanperiodene, løser byrådet den vedtatte omstillingen gjennom å styrke grunnbemanningen ved enkelte rusinstitusjoner og utvikle Syningom omsorgssenter.

Den dokumenterte overkapasiteten reduseres. Nedtrekket på 22 plasser ved Syningom omsorgssenter vurderes som faglig forsvarlig, helhetlig og balansert.

Opphold ved Syningom omsorgssenter varer vanligvis i ett til to år. Det legges opp til at ingen beboere skrives ut fra institusjon som følge av tiltakene i planen, og at de som har behov for å

fortsette institusjonsopphold på grunn av store pleie- og omsorgsbehov kan gjøre det. Stovnerskoghjemmet har særskilte plasser for målgruppen. Berørte beboere får i et tett samarbeid mellom bydelen og tiltaket aktivt medvirke i valg om hvilken løsning som er best for den enkelte ved avviklingen av plassene.

Konsekvensene for berørte ansattes arbeidsforhold vil bli ivaretatt i tråd med gjeldende lov- og avtaleverk. Arbeidsmiljømessige konsekvenser drøftes med vernetjenesten lokalt når de konkrete omstillingene iverksettes.

Handlingsplan nr. 2 for Oslo kommunes rusinstitusjoner 2026-2027 inneholder følgende tiltak innenfor vedtatt økonomiplan for 2025-2028:

- Styrking av grunnbemanningen ved enkelte rusinstitusjoner.
- Avvikling av Syningom omsorgssenter med 22 plasser fra 1. oktober 2026.

Oslo

